

Aizsardzības pasākumi aizturētajiem nelegālajiem imigrantiem

*Izvilkums no deviņpadsmitā vispārējā ziņojuma,
publicētā 2009. gadā*

levada paskaidrojumi

75. 1997. gadā publicētā septītā Vispārējā ziņojuma pamatnodaļā CPT detalizēti izskaidroja savu nostāju par aizsardzības pasākumiem un apstākļiem ārvalstu pilsoņiem, kuriem atņemta brīvība, pamatojoties uz normatīvajiem aktiem attiecībā uz ārzemniekiem (“aizturētajiem imigrantiem”), kā arī savu viedokli attiecībā uz šo personu izraidīšanu.¹ Starpposmā CPT ir bieži veikusi vizītes gan uz imigrantu aizturēšanas centriem, gan arī uz policijas iecirkņiem un cietumiem, kuros daudzās valstīs joprojām tiek turēti aizturētie imigranti. Šīs vizītes - diemžēl pārāk bieži - ir vēl vairāk pastiprinājušas CPT viedokli, ka aizturētie imigranti ir īpaši vāji aizsargāti pret dažādu veidu cietsirdīgu apiešanos gan aizturēšanas brīdī, gan ieslodzījuma laikā, gan deportācijas gaitā.

Ņemot vērā šīs personu grupas jūtību, CPT daudzu vizīšu laikā ir koncentrējusi uzmanību uz to, kāda ir apiešanās ar aizturētajiem imigrantiem. Turklāt Komiteja ir turpinājusi attīstīt savus standartus, piemēram, izstrādājot trīspadsmito Vispārējo ziņojumu par vadlīnijām attiecībā uz ārvalstu pilsoņu, tajā skaitā aizturēto imigrantu, deportāciju ar gaisa satiksmes līdzekļiem.²

76. Deviņpadsmitajā Vispārējā ziņojumā CPT izklāsta savu viedokli par aizsardzības pasākumiem, kādi jānodrošina aizturētajiem neregulārajiem migrantiem, papildus liekot īpašu uzsvāru uz bērniem.³ Jēdzienu “aizturētie neregulārie migranti” lieto, apzīmējot personas, kurām, pamatojoties uz likumdošanu attiecībā uz ārzemniekiem, atņemta brīvība vai nu tādēļ, ka šīs personas nelegāli ieceļojušas (vai mēģinājušas ieceļot) valstī, vai tādēļ, ka tās uzturējušas attiecīgajā valstī ilgāk, nekā tām bijis likumīgi atļauts.

Jāuzsver, ka patvēruma meklētāji nav neregulārie migranti, lai gan var kļūt par tiem, ja viņu patvēruma iesniegums tiek noraidīts un atļauja uzturēties valstī - anulēta. Visos gadījumos, kad patvēruma meklētājiem viņu iesnieguma izskatīšanas laikā tiek atņemta brīvība, tad, ņemot vērā viņu statusu, viņiem jānodrošina plašs aizsardzības pasākumu klāsts, kas pārsniedz tos aizsardzības pasākumus, kuri piemērojami neregulārajiem migrantiem un aprakstīti tālāk.⁴

¹ Skatīt 24.-36. rindkopu dok. CPT/Inf (97) 10.

² Skatīt 27.-45. rindkopu dok. CPT/Inf (2003) 35.

³ Ar to nav gribēts teikt, ka bērni ir vienīgā jūtīgā grupa. Tādi ir arī, piemēram, veci cilvēki un sievietes bez pavadības.

⁴ Vairāki starptautiski aizsardzības pasākumi patvēruma meklētājiem tika izveidoti ar 1951. gada Ženēvas Konvenciju par bēgļu statusu un tās 1967. gada Protokolu. Turklāt Eiropas Savienības normatīvie akti, jo īpaši 2003.

Brīvības atņemšana neregulārajiem migrantiem

77. Vizīšu gaitā CPT ir ievērojusi, ka daudzas Eiropas Padomes dalībvalstis ir saskaņoti centušās uzlabot neregulāro migrantu aizturēšanas apstākļus. Tomēr joprojām ir pārāk daudz gadījumu, kad CPT apmeklētās neregulāro migrantu un dažkārt arī patvēruma meklētāju brīvības atņemšanas vietas ir pilnīgi nepiemērotas šim nolūkam. Ilustratīvs piemērs šādai vietai varētu būt neizmantoja noliktava ar sliktu sanitāro mezglu vai bez tā, pārblīvēta ar gultām vai uz grīdas novietotiem matračiem, kurā izmitināti vairāk nekā simt cilvēki, kas tiek turēti vienkopus ieslēgti nedēļām vai pat mēnešiem ilgi bez jebkādam aktivitātēm, bez iespējas iziet svaigā gaisā un sliktos higiēnas apstākļos. CPT delegācijas joprojām atrod neregulāros migrantus policijas iecirkņos tādos apstākļos, kādi grūti pieņemami pat 24 stundas, nemaz nerunājot par nedēļām.

Dažās valstīs neregulārie migranti tiek turēti cietumos. CPT uzskata, ka cietums pēc savas būtības nav piemērota vieta, kur turēt kādu, kurš nav ne apsūdzēts, ne arī notiesāts par kriminālnodarījumu. Interesanti, ka cietumu vadība un darbinieki dažādās iestādēs, kuras CPT apmeklējusi, bieži piekrituši, ka viņi nav ne atbilstoši nodrošināti, ne apmācīti, lai uzraudzītu neregulāros migrantus. Šajā saistībā CPT vēlas vēlreiz atkārtot, ka personālam, kas strādā neregulāro migrantu centros, ir īpaši smags uzdevums. Līdz ar to šis personāls ir rūpīgi jāatlasa un atbilstoši jāapmāca.

78. Lai gan Eiropas Padomes dalībvalstīs ir daudz aizturēšanas vietu neregulārajiem migrantiem, joprojām nav visaptveroša dokumenta, kas attiektos uz visu Eiropas kontinentu⁵ un noteiktu minimālos standartus un aizsardzības pasākumus neregulārajiem migrantiem, kuriem atņemta brīvība, saskaņā ar šīs personu grupas īpašajām vajadzībām.

2006. gada Eiropas Cietumu noteikumi attiecas tikai uz tiem neregulārajiem migrantiem, kuri ir ievietoti cietumos. Šo noteikumu komentāros turklāt uzsvērts, ka aizturētos imigrantus principā nevajag turēt cietumā. Tādēļ šie noteikumi neattiecas uz neregulāro migrantu īpašajām vajadzībām un statusu, piemēram, nerisina jautājumus, kas saistīti ar deportācijas procesa sagatavošanu un īstenošanu. Šeit jāatzīmē, ka saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 5. (1) pantu neregulārajiem migrantiem var atņemt brīvību, ja tas tiek darīts ar nolūku personu deportēt vai lai novērstu nelikumīgu ieceļošanu valstī. Tādējādi nolūks, ar kuru neregulārajiem migrantiem tiek atņemta brīvība, ievērojami atšķiras no tā, kāpēc cietumā tiek turētas personas, kurām piemērots pirmstiesas apcietinājums, vai notiesātie likumpārkāpēji.

79. Neregulāro migrantu aizturēšanas apstākļiem jāatspoguļo viņiem piemērotās brīvības atņemšanas būtība; tiem jābūt ar limitētiem ierobežojumiem un režīmu, kas ietver daudzveidīgas aktivitātes. Piemēram, aizturētajiem neregulārajiem migrantiem jāvar pēc iespējas saglabāt pilnvērtīgus kontaktus ar ārpusauli (ieskaitot iespēju bieži veikt telefona zvanus un tikties ar apmeklētājiem), un brīva viņu pārvietošanās pa aizturēšanas vietu ir ierobežojama pēc iespējas mazāk. Pat ja aizturēšanas apstākļi cietumos atbilst šīm prasībām, - tas gan, bez šaubām, ne vienmēr tā ir, - CPT uzskata, ka iepriekš minēto iemeslu dēļ neregulāro migrantu turēšana cietuma vidē ir nepareiza pašos pamatos.

gada 27. janvāra Padomes Direktīva 2003/9/EK, kas nosaka minimālos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai, ir iedibinājuši daudzas garantijas; tomēr šie normatīvie akti piemērojami tikai ES dalībvalstīs. Ir jāatsaucas arī uz Vadlīnijām par cilvēktiesību aizsardzību paātrinātas patvēruma procedūras kontekstā, ko Eiropas Padomes Ministru komiteja pieņēma 2009. gada 1. jūlijā.

⁵ 2008. gada 16. decembra Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Padomes Direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, nosaka arī standartus attiecībā uz neregulārajiem migrantiem, kam atņemta brīvība. Šī Direktīva ir piemērojama vairumā ES dalībvalstu un dažās citās valstīs, un līdz 2010. gada beigām jāpārņem nacionālajā likumdošanā.

80. Bieži vien vairākās valstīs varas iestādes neregulārajiem migrantiem, kurus paredzēts deportēt, ierasti piemēro administratīvo aizturēšanu. Ir skaidrs, ka šādos gadījumos pastāv risks, ka automātiska administratīva aizturēšana nonāk pretrunā ar, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. CPT skatījumā valstīm būtu jāveic izvērtējums, pirms tās izmanto savu varu atņemt brīvību neregulārajiem migrantiem; aizturēšana piemērojama tikai pēc rūpīgas katra atsevišķa gadījuma izvērtēšanas.

Pamattiesības brīvības atņemšanas sākotnējā posmā

81. CPT uzskata, ka aizturētajiem neregulārajiem migrantiem no paša brīvības atņemšanas sākuma jābūt iespējai izmantot trīs pamattiesības, tāpat kā tas iespējams citām aizturēto personu kategorijām. Šīs tiesības ir: (1) tiesības uz juristu, (2) tiesības uz ārstu un (3) tiesības informēt radnieku vai trešo personu pēc savas izvēles par piemēroto aizturēšanu.

82. Tiesībām uz juristu jāietver tiesības runāt ar juristu bez citu klātbūtnes, kā arī saņemt juridisku konsultāciju jautājumos, kas saistīti ar uzturēšanos, aizturēšanu un deportāciju. Tas nozīmē, ka gadījumos, kad neregulārajiem migrantiem pašiem nav iespējas izvēlēties un apmaksāt juristu, viņiem jābūt iespējai saņemt juridisko palīdzību.

Visas personas, kas aizturētas un tiek ievietotas institūcijā, nekavējoties jāapskata ārstam vai atbilstoši kvalificētai medmāsai, kas sagatavo ziņojumu ārstam. Tiesībām uz ārstu jāietver tiesības – ja neregulārais migrants vēlas tās izmantot – uz ārstu pēc paša/pašas izvēles; tomēr iespējams, ka šis pakalpojums jāapmaksā pašam aizturētajam.

Radnieka vai trešās personas pēc savas izvēles informēšana par piemēroto aizturēšanu tiktu ievērojami veicināta, ja neregulārajiem migrantiem atļautu brīvības atņemšanas laikā paturēt savus mobilos tālruņus vai vismaz tie viņiem būtu pieejami.

83. Papildus šīm trim pamattiesībām starptautiskie līgumi atzīst aizturēto neregulāro migrantu tiesības lūgt konsulāro palīdzību. Tomēr, ņemot vērā, ka ne visi neregulārie migranti vēlēšies sazināties ar savas valsts varas iestādēm, šo tiesību izmantošana jāatstāj katras personas pašas ziņā.

84. Ir būtiski, lai visiem aizturētajiem neregulārajiem migrantiem nekavējoties tiktu nodrošināta informācija par šīm tiesībām viņiem saprotamā valodā. Viņiem arī sistemātiski jāizsniedz dokuments, kurā izskaidrots viņiem piemērojamais process un vienkāršā un saprotamā veidā noteiktas viņu tiesības. Šim dokumentam jābūt pieejamam valodās, kurās visbiežāk runā aizturētās personas, un, ja nepieciešams, jāizmanto tulka pakalpojumi.

Galvenie aizsardzības pasākumi brīvības atņemšanas laikā

85. Katram brīvības atņemšanas gadījumam jābūt pamatotam ar pienācīgu individuālu aizturēšanas lēmumu, kuram jābūt bez šķēršļiem pieejamam institūcijā, kurā attiecīgā persona tiek turēta; aizturēšanas lēmums jāpasastāda, tikko personai atņemta brīvība vai iespējami drīz pēc tam. Šī pamatprasība tieši tāpat attiecas uz neregulārajiem migrantiem, kuriem atņemta brīvība. Turklāt galvenie aizsardzības pasākumi personām, ko aizturējušas tiesību aizsardzības iestādes, tiek pastiprināti, ja katrai šādai personai tiek ieviests vienots un visaptverošs ieslodzījuma gaitas reģistrs, kurā fiksēti visi šīs personas ieslodzījuma aspekti un visas darbības, kas veiktas sakarā ar to.

86. Aizturētajiem neregulārajiem migrantiem jābūt pieejamiem efektīviem likumiskiem līdzekļiem, kas nodrošina, ka viņiem piemērotās brīvības atņemšanas likumību steidzamības kārtā izvērtē tiesas iestāde. Tiesas pārbaudei jāietver mutvārdu iztaujāšana ar juridisku palīdzību, kas

personām bez pietiekamiem līdzekļiem jānodrošina par brīvu, kā arī tulkošana (ja nepieciešams). Turklāt neregulārie migranti ir skaidri jāinformē par šiem likumiskajiem līdzekļiem. Ilgstošas aizturēšanas nepieciešamība periodiski jāpārvērtē neatkarīgai iestādei.

87. Jāveic nepieciešamie pasākumi, lai neregulārajiem migrantiem pastāvīgi būtu iespējams konsultēties ar juristu vai ārstu, tikties ar NVO pārstāvjiem, ģimenes locekļiem vai citām personām pēc savas izvēles, kā arī sazināties ar viņiem pa tālruni.

Ja, pamatojoties uz normatīvajiem aktiem attiecībā uz ārzemniekiem, brīvība tiek atņemta vienas ģimenes locekļiem, jāpieliek visas pūles, lai nenoskirtu viņus citu no cita.

88. Gan neregulāro migrantu, gan personāla interesēs ir, lai būtu skaidri aizturēšanas iestāžu iekšējās kārtības noteikumi un šo noteikumu eksemplāri būtu pieejami nepieciešamajās valodās. Iekšējās kārtības noteikumiem pirmām kārtām jābūt informatīviem, un tiem jāskar visplašākais dažādu jautājumu, kā arī tiesību un pienākumu loks, kas attiecas uz ikdienas dzīvi nebrīvē. Tāpat iekšējās kārtības noteikumiem jā satur disciplinārais process un jānodrošina aizturētajiem tiesības tikt uzklautiem saistībā ar pārkāpumiem, kuru izdarīšana viņiem tiek piedēvēta, kā arī pārsūdzēt uzlikto sodu neatkarīgai institūcijai. Ja šādu noteikumu nav, pastāv risks, ka izveidojas neoficiāla (un nekontrolēta) disciplinārsistēma.

Gadījumos, kad drošības apsvērumu dēļ vai paša neregulārā migranta aizsardzības nolūkā tiek piemērota izolācija, šim procesam jānoris kopā ar efektīviem aizsardzības pasākumiem. Attiecīgajai personai jābūt informētai par iemesliem, kādēļ viņam/viņai tiek piemērots šāds līdzeklis, kā arī jānodrošina iespēja paust savu viedokli šajā lietā, pirms tas tiek īstenots, un jāvar to apstrīdēt atbilstošā institūcijā.

89. Neatkarīga neregulāro migrantu aizturēšanas iestāžu uzraudzība ir svarīgs priekšnoteikums, lai novērstu cietsirdīgu apiešanos un – plašāk - nodrošinātu apmierinošus aizturēšanas apstākļus. Lai uzraudzības vizītes būtu pilnībā efektīvas, tām ir jābūt gan biežām, gan iepriekš nepieteiktām. Turklāt uzraudzību veicošajai institūcijai jābūt iespējai intervēt neregulāros migrantus bez citu personu klātbūtnes, kā arī pārbaudīt visus jautājumus, kas saistīti ar apiešanos ar viņiem (materiālos apstākļus aizturēšanas vietā, reģistrus un citus dokumentus, aizturētās personas tiesību ievērošanu, veselības aprūpi utt.).

Ar veselību saistītie aizsardzības pasākumi

90. Neregulāro migrantu veselības stāvokļa novērtējums brīvības atņemšanas laikā ir būtisks pienākums gan attiecībā pret katru aizturēto atsevišķi, gan pret neregulāro migrantu grupu kopumā. Neregulāro migrantu garīgo un fizisko veselību var būt negatīvi ietekmējusi iepriekš piedzīvotā traumatiskā pieredze. Turklāt ierastās personiskās un kultūras vides zaudējums un nedrošība par nākotni var radīt garīgā stāvokļa pasliktināšanos, tajā skaitā iepriekš bijušas depresijas simptomu saasināšanos, trauksmi un pēctraumatiskos traucējumus.

91. Minimālā prasība ir, lai visos neregulāro migrantu aizturēšanas centros ik dienu būtu klāt persona, kurai ir vismaz atzīta medmāsu kvalifikācija. Šai personai ir jānodrošina ar to aizturēto sākotnējo medicīnisko izmeklēšanu, kuri tikko ievietoti centrā (it sevišķi attiecībā uz lipīgām slimībām, tajā skaitā tuberkulozi), jāpieņem pieprasījumi tikties ar ārstu, jānodrošina un jāizdala parakstītās zāles, jāglabā medicīniskā dokumentācija un jāuzrauga vispārējie higiēnas apstākļi.

92. Bez šaubām, medicīniskā konfidencialitāte ir jāievēro tādā pašā veidā kā ārpus attiecīgās institūcijas; jo īpaši jānodrošina, lai neregulāro migrantu medicīniskā dokumentācija nebūtu pieejama ar ārstniecību nesaistītam personālam. Gluži pretēji, dokumentācijai ir jāglabājas drošā vietā pie ārsta vai medmāsas. Vēl jo vairāk, - visi medicīniskie izmeklējumi ir jāveic, apsardzes personālam nedzirdot un – ja vien attiecīgais ārsts nav konkrētajā gadījumā prasījis citādi - neredzot.

Vienmēr, kad ārsts un/vai medmāsa nespēj veikt atbilstošu diagnostisko novērtējumu valodas barjeras dēļ, bez kavēšanās jānodrošina kvalificēta tulka pakalpojumi. Turklāt aizturētajiem neregulāriem migrantiem jābūt pilnībā informētiem par viņiem piedāvāto ārstēšanu.

Trīs citi svarīgi aizsardzības pasākumi

93. Spīdzināšanas un cietsirdīgas vai pazemojošas apiešanās vai soda aizliegums ietver pienākumu nesūtīt personu uz valsti, par kuru pastāv ticams pamats uzskatīt, ka šī persona var tikt pakļauta reālam spīdzināšanas vai citu formu cietsirdīgas apiešanās riskam. Attiecīgi neregulāriem migrantiem jābūt viegli pieejamam patvēruma procesam (vai citam ar uzturēšanos saistītam procesam), kurā garantēta gan konfidencialitāte, gan objektīva un neatkarīga analīze attiecībā uz cilvēktiesību situāciju citās valstīs; gadījumā, ja persona tiek deportēta uz savu izcelsmes valsti vai trešo valsti, jāveic individuāls izvērtējums cietsirdīgas apiešanās riskam. CPT izsaka bažas par to, ka varākās valstīs likumdošanā noteiktais laiks patvēruma pieprasījuma iesniegšanai ir ierobežots līdz dažām dienām kopš ierašanās valstī vai aizturēšanas vietā; pēc noteiktā termiņa iesniegtie pieprasījumi netiek izvērtēti. Šāda pieeja palielina iespējamību, ka personas tiek nosūtītas uz valstīm, kur tām pastāv reāli draudi tikt spīdzinātām vai pakļautām citiem cietsirdīgas apiešanās veidiem.

94. Šajā kontekstā CPT ir nopietnas bažas par vairākās valstīs pieņemto politiku jūrā pārtvert laivas, kas transportē neregulāros migrantus, un nosūtīt šīs personas atpakaļ uz Ziemeļāfriku vai Ziemeļrietumāfriku. Tiek apgalvots, ka līdzīgu praksi izmanto arī uz vairākām Eiropas sauszemes robežām.

Valstis, kuras īsteno šādu politiku vai praksi, pieļauj risku pārkāpt “non-refoulement” (atpakaļ nesūtīšanas) pamatprincipu, kas veido daļu no starptautiskajām cilvēktiesībām, kā arī Eiropas Savienības tiesībām. It īpaši tas ir gadījumos, kad valstis, uz kurām tiek nosūtīti neregulārie migranti, nav ratificējušas vai pievienojušās 1951. gada Ženēvas Konvencijai par bēgļu statusu.

95. Saskaņā ar Eiropas Padomes Ministru komitejas 2005. gada 4. maijā pieņemtajām 20 vadlīnijām par piespiedu atgriešanos, izraidīšanas rīkojumi pilnīgi visos gadījumos izdodami, pamatojoties uz lēmumu, kas pieņemts saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem un procesu, kā arī saskaņā ar starptautiskajām saistībām cilvēktiesību jomā. Izraidīšanas rīkojums attiecīgajai personai jāizsniedz rakstiskā veidā. Turklāt jābūt iespējai pārsūdzēt šo rīkojumu, un deportāciju nevar veikt, pirms saņemts lēmums jebkura līmeņa pārsūdzības lietā. Arī šajā procesa stadijā jābūt garantētai jurista un tulka palīdzībai.

96. Treškārt, attiecībā uz jebkuru vietu, kur personām atņemta brīvība, pamatojoties uz valsts iestāžu lēmumu, CPT konsekventi rekomendē, ka ārstam pienācīgi jāreģistrē šim nolūkam īpaši izstrādātā veidlapā jebkuras ievainojuma pazīmes personai, kas apgalvo, ka ir cietusi no cietsirdīgas apiešanās, kā arī šīs personas attiecīgie apgalvojumi un ārsta slēdziens (attiecībā uz atbilstības pakāpi starp personas apgalvojumiem un ievainojumiem). Līdzīgi jādokumentē arī pat tie gadījumi, kad nav izteikti konkrēti apgalvojumi, taču ir pamats domāt, ka var būt notikusi cietsirdīga apiešanās. Jāizstrādā process, lai visos gadījumos, kad ārsta reģistrētie ievainojumi atbilst attiecīgās

personas apgalvojumiem par cietsirdīgu apiešanos (vai kuri, pat nepastāvot apgalvojumiem, skaidri norāda uz cietsirdīgu apiešanos), šīs ziņas sistemātiski nonāktu kompetentu tiesas vai prokuratūras iestāžu rīcībā.

Papildu aizsardzības pasākumi bērniem

97. CPT uzskata, ka jāpieliek visas pūles, lai izvairītos no brīvības atņemšanas neregulāriem migrantiem, kuri ir nepilngadīgi.⁶ Pamatojoties uz principu “vislabāk nodrošināt bērna intereses”, kas noteikts ANO Konvencijas par bērna tiesībām 3. pantā, bērnu, ieskaitot nepavadītu un nošķirtu bērnu⁷, aizturēšana var būt attaisnojama tikai retos gadījumos, un Komiteja uzskata, ka to noteikti nevar pamatot vienīgi ar uzturēšanās statusa neesamību.

Ja izņēmuma kārtā bērns ir aizturēts, brīvības atņemšanai jāilgst pēc iespējas īsāku laika periodu; jāpieliek visas pūles, lai nekavējoties varētu atbrīvot nepavadītu vai nošķirtu bērnu no aizturēšanas iestādes un ievietotu viņu piemērotākā aprūpē. Turklāt, ņemot vērā bērnu jūtīgo būtību, visos gadījumos, kad ir aizturēts bērns, jāpiemēro papildu aizsardzības pasākumi, īpaši tajos gadījumos, kad bērni ir nošķirti no saviem vecākiem vai citiem aprūpētājiem vai ir nepavadīti, bez vecākiem, aprūpētājiem vai radniekiem.

98. Pēc iespējas drīz pēc tam, kad varas iestādes uzzinājušas par bērna esamību, profesionāli kvalificētai personai jāveic sākotnējā intervija bērnam saprotamā valodā. Jāizvērtē, kādā ziņā bērns ir jūtīgs, tajā skaitā - no vecuma, veselības, psihosociālo faktoru un citu aizsardzības vajadzību viedokļa, ieskaitot tās vajadzības, kas izriet no pārdzīvotās vardarbības, nelikumīgas pārsūtīšanas vai traumas. Nepavadītiem vai nošķirti bērniem, kuriem atņemta brīvība, jānodrošina tūlītēja bezmaksas juridiskā palīdzība un citu veidu pienācīga palīdzība, ieskaitot aizbildņa vai likumiskā pārstāvja iecelšanu. Lai uzraudzītu aizbildnības kvalitāti, jāievieš arī atbilstošs pārbaudes mehānisms.

99. Jāveic nepieciešamie pasākumi, lai iestādēs, kurās ievietoti aizturētie bērni, būtu nodrošināta regulāra sociālā darbinieka un psihologa klātbūtne, kā arī individuāls kontakts ar viņiem. Abu dzimumu personāls ir vēl viens aizsardzības līdzeklis pret cietsirdīgu apiešanos; gan sieviešu, gan vīriešu dzimuma darbinieku klātbūtnei var būt labvēlīga ietekme uz atmosfēru aizturēšanas iestādē, un tā sekmē parastajām normām tuvu vidi šādā iestādē. Bērniem, kuriem atņemta brīvība, jāpiedāvā dažādas konstruktīvas aktivitātes (īpaši uzsverot bērna iespēju turpināt izglītību).

100. Lai ierobežotu bērnu izmantošanas risku, jāveic speciāli pasākumi, lai dzīvojamās telpas būtu piemērotas bērniem, piemēram, jānošķir viņi no pieaugušajiem, ja vien vislabākā bērna interešu nodrošināšana neprasa, lai tas netiktu darīts. Šāds gadījums varētu būt, piemēram, kad bērni ir kopā ar saviem vecākiem vai citiem tuviem radniekiem. Tad jāpieliek visas pūles, lai izvairītos no ģimenes sašķelšanas.

⁶ Gadījumos, kad nav skaidrs, vai konkrētais neregulārais migrants ir nepilngadīgs (t.i., jaunāks par 18 gadiem), pret šo personu jāattiecas kā pret nepilngadīgo, kamēr nav pierādīts pretējais.

⁷ “Nepavadīti bērni” (saukti arī par nepavadītiem nepilngadīgajiem) ir bērni, kuri tikuši nošķirti no abiem vecākiem un citiem radniekiem un par kuriem nerūpējas neviens pieaugušais, kuram būtu pienākums to darīt saskaņā ar likumu vai paražām. “Nošķirti bērni” ir bērni, kuri tikuši nošķirti no abiem vecākiem vai no sava agrākā juridiskā vai uz paražu pamata ieceltā galvenā aprūpētāja, taču ne katrā ziņā arī no citiem radniekiem. Tādēļ to vidū var būt arī bērni, ko pavada citi pieauguši ģimenes locekļi.